

Προβλήματα της ταξικής πάλης και της λαϊκής οργάνωσης - Σύμφωνα με μια αναρχική κομμουνιστική προοπτική - Jose Antonio Gutierrez – OCL

Ως αναρχικοί, όταν συζητάμε για τις προοπτικές της αναρχικής δραστηριότητας μεσοπρόθεσμα, αυτό που καθίσταται σαφές είναι η σύνδεση μεταξύ της στρατηγικής και της τακτικής: δηλαδή, αυτό που έχουμε θέσει ως στόχο μας, μια ελευθεριακή κοινωνία, και μέσω ποιων τρόπων μπορούμε να φθάσουμε σ' αυτή. Μελετώντας τη θεμελιώδη απόρριψη εκ μέρους του παραδοσιακού αναρχισμού της τεχνητής διάκρισης μεταξύ «μέσων» και «σκοπού», φαίνεται αρκετά εκπληκτικό το πόσο συχνά αυτά τα δύο διαχωρίζονται, επίσης, στην αναρχική δραστηριότητα. Αυτό προκαλείται κυρίως λόγω έλλειψης στρατηγικού προγραμματισμού, αυτού που πρέπει να παίζει το ρόλο της γέφυρας που θα μας συνδέσει με το «απώτερο μέλλον» καθώς και με τα ζητήματα με τα οποία καταπιανόμαστε σε καθημερινή βάση. Οι πιθανότητες διαφωνίας και για τα δύο, δηλαδή και για τα καθημερινά ζητήματα και για το απώτερο μέλλον, είναι μικρές (αν και τίποτα δεν μπορεί να απορριφθεί στον «τρελό ζωολογικό κήπο» της Αναρχίας), αλλά όταν προκύπτουν μεγάλες διαφωνίες, είναι σαφώς οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, δεδομένου ότι αυτό είναι το σημείο εκκίνησης της επαναστατικής πορείας προς τον επίτευξη της νίκης σε βάρος της παλαιάς κοινωνίας και τη γέννηση της νέας. Είναι μόνο όταν έχουμε αποφασίσει ποιες θα είναι οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές μας, όταν οι διάφοροι αγώνες πρέπει να μετατραπούν σε «επαναστατική πρακτική», καθώς αρχίζουν να υπηρετούν ένα στόχο, καθώς αναλαμβάνουμε την πολιτική πρωτοβουλία μέσω της οποίας το απώτερο μέλλον σταματά να αποτελεί ένα ουτοπιστικό όνειρο και αρχίζει να μετατρέπεται σε ένα επαναστατικό πρόγραμμα.

Αναγνωρίζουμε την ανάγκη του να επιτύχουμε κάτι περισσότερο από την κάλυψη των δραστηριοτήτων μας από τα ΜΜΕ ή την έλευση στις γραμμές μας μερικών νέων μαχητών κατά τη διάρκεια κάθε αγώνα. Αναγνωρίζουμε, επίσης, την ανάγκη δημιουργίας κάποιου μηχανισμού έτσι ώστε να δούμε εάν μπορούμε να πάμε πραγματικά προς κάπου. Ένας τέτοιος μηχανισμός υποτίθεται ότι είναι η δημιουργία μόνιμων (οργανικών) συνδέσμων που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, θα επιζήσει από τους σπινθήρες μιας εξέγερσης και θα συνδέσει εγκαίρως όλες αυτές τις εξεγέρσεις. Και, συγχρόνως, πρέπει να έχουμε θέσει ένα σύνολο στόχων, γιατί αυτό είναι που θα χρησιμεύσει ως οδηγός της όλης δραστηριότητάς μας καθώς και το εργαλείο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητάς μας.

Όσον αφορά τους οργανικούς αυτούς συνδέσμους μεταξύ των διαφόρων αγώνων, πρέπει να εξετάσουμε τη φύση των συμμετεχόντων σε αυτούς, ώστε να γνωρίζουμε πώς να διαχειριστούμε, από ελευθεριακή άποψη, το πρόβλημα των κοινωνικών οργανώσεων.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΑΓΩΝΑ

Καταρχήν - και δεν υπάρχει κανένα αντίθετο επιχείρημα σε αυτό από τους αναρχικούς της ταξικής πάλης - η βάση του οποιουδήποτε αγώνα είναι η αντίθεση μεταξύ δύο θεμελιωδών τάξεων, της εργατικής τάξης και της αστικής τάξης. Όπως σημείωσε ο σύντροφος MacGiollamoir στο τεύχος 86 του δελτίου «WorkersSolidarity» (σ.τ.μ.: «Εργατική Αλληλεγγύη», δελτίο του WorkersSolidarityMovement): «Η εργατική τάξη αποτελεί τη μια πλευρά της κοινωνικής σχέσης που καθορίζει τον καπιταλισμό. Η σχέση αυτή είναι η σχέση του εργοδότη και του εργαζόμενου. Είναι η σχέση μεταξύ του καπιταλιστή που αγοράζει την εργατική δύναμη του εργαζόμενου και ζει ελεύθερα και του εργαζόμενου που σταματά να έχει αυτή τη δυνατότητα προκειμένου να ζήσει». Η σχέση αυτή είναι μέρος μιας δυναμικής, διαλεκτικής σχέσης και όχι ένα σύνολο σταθερών χαρακτήρων. Τα κύρια χαρακτηριστικά της εργατικής

τάξης είναι η εξάρτησή της από το σύστημα μισθωτής εργασίας, η τοποθέτησή της στη χαμηλότερη βαθμίδα της ιεραρχικής οργάνωσης της εργασίας (πάντα καταλήγουμε να έχουμε κάποιον πάνω από μας), η φύση της ως δημιουργός του κέρδους που ιδιοποιείται από τον καπιταλιστή και, γι' αυτό, το γεγονός ότι ζει εκμεταλλεόμενη και καταπιεσμένη.

Αυτό αποτελεί μια ελλοχέουσα πραγματικότητα που διαμορφώνει τη ζωή της σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας. Είναι πραγματικότητα, αλλά μιλάμε για μια σχέση, για την περιγραφή μιας διαδικασίας, για τα θεωρητικά πρότυπα για να κατανοήσουμε μια πραγματικότητα που είναι πολύ πιο σύνθετη από αυτούς τους δύο ανταγωνιστικούς πόλους (ειδάλλως, η επανάσταση δεν θα αποτελούσε πρόβλημα, από τη στιγμή που και μόνο από τους αριθμούς η άρχουσα τάξη θα έπρεπε να είχε εκδιωχθεί από καιρό από την εξουσία). Μεταξύ αυτών των δύο πόλων, υφίσταται ένα ευρύ φάσμα «γκρίζων» περιοχών. Και η ταξική διαμάχη υποθέτει μια συγκεκριμένη έκφραση από συγκεκριμένους χαρακτήρες. Ποιοι είναι αυτοί οι χαρακτήρες; Αυτό είναι ένα θέμα ύψιστης σημασίας για κάθε επαναστάτη και ο καθορισμός εκείνων των παραγόντων του αγώνα θα καθορίσει σε μεγάλη έκταση και την τακτική που πρέπει να επιλεγεί.

Μπορούμε να παραθέσουμε αυτούς τους παράγοντες του αγώνα κατά ομάδες ή κατά κατηγορίες με αρκετούς πολλούς δείκτες:

1. Προβλήματα που έχουν άμεσες επιπτώσεις και τα άμεσα ενδιαφέροντα που απορρέουν από αυτά.
2. Παράδοση αγώνων και οργάνωσης έξω από αυτό το σύνολο προβλημάτων και ενδιαφερόντων.
3. Ένα κοινό επίπεδο δράσης μέσα στην κοινωνία.

Δεν υπάρχει πρόβλημα εάν οι παράγοντες αυτοί είναι σιωπηλοί, η πιθανότητα να γίνουν παράγοντας έκρηξης της ταξικής πάλης δεν μπορεί να παραμένει εν υπνώσει.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι οι παράγοντες του αγώνα (ή τα λαϊκά ζητήματα ή αιτήματα όπως ονομάζονται αλλιώς) δεν αντιπροσωπεύουν απαραίτητα μια ευδιάκριτη ταξικότητα. Λάβετε υπόψη σας τα παραδοσιακά παραδείγματα παραγόντων του αγώνα - φοιτητές, εργαζόμενοι, πολίτες στις γειτονιές και αγρότες. Μόνο οι εργαζόμενοι μπορούν να θεωρηθούν «γνήσια» τάξη, ενώ όλοι οι υπόλοιποι αποτελούνται από μέλη διαφορετικών τάξεων καθώς και κάθε είδους «γκρίζων» περιοχών (μικροαστική τάξη, αστική τάξη, νεφελώδης μεσαία τάξη, τα περιθωριακά στοιχεία και εργατική τάξη). Η ταξική φύση των κοινωνικών παραγόντων, γενικά, παρέχει μια σημαντική ανάγκη σε μια τάση της εργατικής τάξης να εκφραστεί ως πολιτική δύναμη ικανή να κερδίσει άλλα τμήματα της κοινωνίας σε μια επαναστατική υπόθεση και ένα επαναστατικό πρόγραμμα.

Αυτές, επίσης, είναι κατηγορίες που δεν είναι απομονωμένες ή μια από την άλλη: τα παιδιά του εργαζόμενου μπορούν να είναι φοιτητές και να κατοικούν όλοι σε μια συγκεκριμένη κοινότητα/γειτονιά. Αλλά η ταυτότητά τους ως τμήματος ενός συγκεκριμένου παράγοντα του αγώνα καθίσταται σαφής όταν αναδύεται ο αγώνας αυτός καθώς και γύρω από συγκεκριμένες οργανωτικές παραδόσεις. Για να δώσουμε ένα παράδειγμα, το 1983 στη Χιλή ξέσπασαν τεράστιες μαζικές διαδηλώσεις ενάντια στη δικτατορία Pinochet, όπου αν και τα καλέσματα σε αγώνα προήλθαν κυρίως από τα συνδικάτα των ανθρακωρύχων, η σχετική αδυναμία των συνδικάτων αυτών που λειτουργούσαν με βάση ένα ημι-παράνομο πλαίσιο, είχε ως επακόλουθο ο κύριος χώρος των διαμαρτυριών να είναι οι τρώγλες - εκεί δηλαδή όπου ζούσαν οι εργαζόμενοι - καθώς επίσης και άλλα στρώματα της κοινωνίας συμπεριλαμβανομένων των ιδιοκτητών μικροκαταστημάτων και άλλων που συμμετείχαν από την αρχή στον αγώνα στο πλευρό των εργαζομένων. Αλλά η ταυτότητα αυτών των αγώνων δημιουργήθηκε γύρω από συγκεκριμένες οργανώσεις και πρωτοβουλίες που, στην περίπτωση αυτή, βρέθηκαν να

δραστηριοποιούνται ακριβώς στις τρώγλες αυτές. Και πολλοί από αυτούς που συμμετείχαν ήταν οι ίδιοι άνθρωποι που πριν δέκα χρόνια συμμετείχαν σε αγώνες γύρω από τα βιομηχανικά δίκτυα, κατά τη διάρκεια της περιόδου της Unidad Popular (Λαϊκής Ενότητας) το 1970-1973. Αυτό απεικονίζει τη δυναμική φύση των κοινωνικών παραγόντων και της ταυτότητάς τους. Αλλά η δημιουργία μιας τέτοιας ταυτότητας καθώς και η δημιουργία αυτών των πραγματικών αιτημάτων, είναι το έδαφος πάνω στο οποίο θα ευδοκιμήσει ο αγώνας και όχι μια θεωρητική δήλωση για την κοινωνική σύγκρουση εν περιλήψει ή παράλογα αιτήματα για κοινωνική αλλαγή.

Όταν αποφασίσουμε ποια είναι τα λαϊκά ζητήματα σε συγκεκριμένους τόπους και χρόνους, τότε μπορούμε να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε για τα συγκεκριμένα αιτήματα του αγώνα στο μεσοπρόθεσμο διάστημα, στο πλαίσιο ενός προγράμματος και έτσι μπορούμε να πάρουμε την πολιτική πρωτοβουλία. Αλλά μπορούμε επίσης να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε και τους τρόπους οργάνωσης αυτών των κοινωνικών τομέων σύμφωνα με τις πολιτικές μας απόψεις ή, τουλάχιστον, πώς να επηρεάσουμε με έναν υγιή και ελευθεριακό τρόπο τις οργανώσεις τους. Αλλά εδώ πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί για να μην μπερδέψουμε τα διαφορετικά μέρη και τύπους οργανώσεων, εάν θέλουμε να επιτύχουμε την ενότητα και όχι την ασυμφωνία. Το καλύτερο παράδειγμα αποφυγής αυτού είναι η κλασική τροτσκιστική προσέγγιση που αναμειγνύει εντελώς τη δουλειά ενός πολιτικού κόμματος με αυτή ενός κοινωνικού κινήματος. Αυτή η σύντομη πολιτική αβλεψία οδηγεί στο στένεμα και το διαχωρισμό κάθε ενιαίας ομάδας στα εξών συνετέθη, έως ότου είναι αδύνατο να διακριθούν από τα «μέτωπα» που έχουν ανοίξει. Ο σχεταρισμός είναι το μόνο λογικό αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής και αποδυναμώνει τις κοινωνικές δυνάμεις. Ιστορικά, οι αναρχικοί έχουν υποφέρει από το ίδιο πρόβλημα υπό τη μορφή του αναρχοσυνδικαλισμού, που παραδοσιακά συγχέει ένα «κόμμα» με ένα «συνδικάτο». Τα αποτελέσματα υπάρχουν ήδη για τον καθένα που βλέπει ξεκάθαρα: δεν κατέληξαν να δραστηριοποιηθούν ως μια κανονική πολιτική δύναμη, ενώ δεν ενήργησαν και ως ένα κανονικό συνδικάτο. Αυτό προκάλεσε τη γρήγορη πτώση του αναρχοσυνδικαλισμού σχεδόν παντού.

Έτσι, πρέπει να ξέρουμε για τι πράγμα μιλάμε όταν είναι να μιλήσουμε για την οργάνωση των ανθρώπων για τον αγώνα, δεδομένου ότι υπάρχουν πολλά είδη οργάνωσης και πρέπει να έχουμε μια σαφή πολιτική σε όλα τα διαφορετικά επίπεδα της οργάνωσης των ανθρώπων.

ΤΡΙΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα (δηλαδή τη φύση της εργατικής τάξης και τις συγκεκριμένες εκφράσεις της), μπορούμε τώρα να έρθουμε στο κυρίως θέμα αυτού του κειμένου: τα τρία επίπεδα σύμφωνα με τα οποία οργανώνονται οι άνθρωποι και ο τρόπος οικοδόμησης ενός κινήματος επαναστατικής και ελευθεριακής φύσης. Πρέπει να δηλώσουμε ότι δεν υπάρχει καμιά μαγική φόρμουλα γι' αυτό και ότι η περιγραφή αυτών των τριών επιπέδων είναι τόσο θεωρητική και γενική όσο και ο καθορισμός της εργατικής τάξης: υπάρχουν βέβαια φόρμουλες που προσφέρουν έναν ουσιαστικό τρόπο, αλλά εκφράζονται επίσης με συγκεκριμένους και ειδικούς τρόπους.

Τα επίπεδα της οργάνωσης καθορίζονται με τη συγχώνευση ενός προγράμματος δράσης και της κοινωνικής φύσης των παραγόντων με τους οποίους αγωνιζόμαστε. Για να το εξηγήσουμε περαιτέρω, ας μας επιτρέψετε πρώτα να συμφωνήσουμε ότι υπάρχει ένα αναπόφευκτο δίλημμα που αντιμετωπίζει κάθε επαναστατικό κίνημα: η παραδοχή του ότι μόνο η ενότητα της εργατικής τάξης μπορεί να ανατρέψει την κυρίαρχη τάξη και το γεγονός ότι η εργατική τάξη δεν είναι ένα ομοιογενές μπλοκ - υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα συνειδητοποίησης και ταξικής συνείδησης, υπάρχουν διαφορετικές

ιδέες, απόψεις και τάσεις, από τις οποίες μερικές κλίνουν περισσότερο προς έναν ελευθεριακό πόλο και άλλες περισσότερο προς έναν αυταρχικό πόλο. Επομένως, η ενότητα είναι απαραίτητη, αλλά η απόλυτη ενότητα δεν είναι ακριβώς δυνατή. Έτσι, πρέπει να καθορίσουμε τα επίπεδα ενότητας που μπορούμε να επιτύχουμε στα διαφορετικά επίπεδα οργάνωσης. Δεν είναι δυνατό να διαχωριστεί αυτό το ζήτημα από τη φύση κάθε επιπέδου οργάνωσης:

1. Το επίπεδο των κοινωνικών, λαϊκών ή μαζικών οργανώσεων - το κοινωνικό επίπεδο: Αυτό το επίπεδο χαρακτηρίζεται από εκείνες τις οργανώσεις που συγκεντρώνουν έναν ενιαίο παράγοντα του αγώνα, ανεξάρτητα από τις πολιτικές τους προτιμήσεις (συνδικάτα, ενώσεις φοιτητών, κοινοτικούς συνδέσμους κ.λπ.). Η ενότητα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερη, πρέπει να αγωνιστούμε ενάντια στο σεχταρισμό στις οργανώσεις αυτές και ο τρόπος για να τις επηρεάσουμε είναι με την προπαγάνδη των αιτημάτων, με πρακτικές που ξεμπροστιάζουν τις αντιφάσεις του συστήματος με το οποίο αυτές οργανώνονται και δραστηριοποιούνται. Εδώ είναι όπου η ενότητα της πλειοψηφίας των συμμετεχόντων είναι δυνατή και αυτό θα πρέπει να εκληφθεί ως στόχος μας. Στην περίπτωση που δεν είναι πολιτικές οι οργανώσεις αυτές από τη φύση τους, μπορούν να αποκτήσουν πολιτικό χαρακτήρα κατά τη διάρκεια ενός αγώνα καθώς και από τη φυσική ανάπτυξη των ταξικών αντιθέσεων. Ανεξάρτητα από το πόσο πολιτικές μπορούν να γίνουν, οι οργανώσεις αυτές δεν είναι δυνατόν να συγχέονται με μια πολιτική ομάδα ή μια τάση. Αν και πρέπει να καταστήσουμε σαφές ότι ο στόχος μας είναι οι ιδέες μας να επηρεάσουν την πλειοψηφία, οι μειοψηφίες δεν μπορούν να εξαγιστούν και δεν μπορούμε να κολλήσουμε σ' αυτές ιδεολογικούς ορισμούς ή ετικέτες.

2. Το επίπεδο μιας τάσης, δικτύου, ρεύματος ή μετώπου - το κοινωνικό πολιτικό επίπεδο: Αυτό είναι ένα ενδιάμεσο επίπεδο στο οποίο είναι συγκεντρωμένα τα μέλη μιας εκστρατείας για ένα και μόνο λαϊκό ζήτημα/αίτημα με μια ορισμένη πολιτική κατεύθυνση: αυτό είναι που το καθιστά διαφορετικό από το προηγούμενο επίπεδο. Αυτή η πολιτική κατεύθυνση, εντούτοις, δεν μπορεί να οριστεί όπως αυτή μιας πολιτικής ομάδας ή ενός κόμματος. Συγκεκριμένα ενεργά στελέχη ή αγωνιστές που μοιράζονται την ίδια προοπτική και τις ίδιες πολιτικές απόψεις όσο αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, ενώνονται και διαμορφώνουν μια ορισμένη τάση μέσα σε ένα μεγαλύτερο κίνημα ή μια οργάνωση. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα μπορεί να είναι μια τάση σε ένα συνδικάτο: οι άνθρωποι μπορεί να διαφωνούν μεταξύ τους σε πολλά πολιτικά ζητήματα, μπορεί να προέρχονται από διαφορετικές πολιτικές παραδόσεις, αλλά, παραδείγματος χάρη, μπορεί να συμφωνήσουν στην ανάπτυξη ενός μαχητικού συνδικαλισμού ή και στον αγώνα ενάντια στην κοινωνική συνεργασία. Στην πραγματικότητα, δεν πρέπει να συμφωνήσετε με τίποτε άλλο: θα ήταν λάθος να προσπαθήσετε να κάνετε σύγχυση της ενότητας με το «γάμο» και θα διακινδυνεύατε να μην επιτύχετε τους πιο επείγοντες στόχους σας. Πολιτικά μιλώντας, η τάση σας θα ήταν πιο συγκεκριμένη από το ίδιο το συνδικάτο, αλλά δεν θα ήταν μια καθορισμένη και ομοιογενής πολιτική δύναμη. Ένα άλλο ενδεικτικό παράδειγμα είναι η εμπειρία των «ελευθεριακών μετώπων» στη Νότια Αμερική, που συγκεντρώνουν φοιτητές, εργάτες και πολίτες στις γειτονιές που μοιράζονται μια ελευθεριακή πολιτική προσέγγιση, από την άποψη της οργάνωσης και των μέσων του αγώνα, καθώς και ένα «πακέτο»(ή πλατφόρμα) συγκεκριμένων προτάσεων στα προβλήματά τους. Αλλά οι άνθρωποι στα μέτωπα αυτά θα διαφωνούσαν σε πολλά από εκείνα τα ζητήματα που δεν είναι απαραίτητα στην ενότητά τους στο συγκεκριμένο αγώνα και την οργάνωση στην οποία ανήκουν.

3. Το επίπεδο της επαναστατικού οργάνωσης ή κόμματος - το πολιτικό επαναστατικό επίπεδο: Αυτό το επίπεδο είναι το πιο συγκεκριμένο από όλα και χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση ανθρώπων από διαφορετικά λαϊκά κινήματα και στρώματα (δηλ. φοιτητές, εργαζόμενοι, κ.λπ.), αλλά που υποστηρίζουν από κοινού μια πολιτική άποψη και ένα πολιτικό πρόγραμμα (επαναστατικής και ελευθεριακής φύσης, στην περίπτωσή μας). Έχοντας ως αφετηρία και καταγωγή διαφορετικά υπόβαθρα, είναι προφανές ότι το επίπεδο αυτό αναφέρεται φυσικά σε αλλαγές στην κοινωνία συνολικά. Το επίπεδο αυτό είναι επίσης περιορισμένο καθώς η ενότητα εδώ είναι βασισμένη σε ένα απαραίτητο επίπεδο ιδεολογικής και

τακτικής ενότητας. Διαφορετικά, δεν υπάρχει λόγος να υπάρχει για πολύ, εάν δεν είναι δυνατόν να βγει έξω με ένα συλλογικά επεξεργασμένο και συμφωνημένο πρόγραμμα παρέμβασης στην κοινωνία συνολικά. Αυτό το επίπεδο είναι εκείνο που αντιστακτά πολύ πιο σαφέστερα τις θέσεις της ταξικής πάλης και τις διαφορετικές ταξικές επιλογές που αναλαμβάνονται από τις διαφορετικές πολιτικές δυνάμεις.

Αυτή είναι, εν συντομία, μια γενική επισκόπηση του προβλήματος των παραγόντων του αγώνα, δηλαδή της τάξης και της οργάνωσης. Είναι μόνο ένας σκελετός που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για συζήτηση για το τι μπορούμε να κάνουμε μεσοπρόθεσμα και πώς να διαχειριστούμε τα μεγάλα προβλήματα που έχουμε μπροστά μας στην προσπάθειά μας να καθορίσουμε μια επαναστατική πορεία για τον τόπο μας στον 21ο αιώνα.

Jose Antonio Gutierrez D.

15 Ιούλη 2005.

* Δημοσιεύτηκε στις 14 Νοέμβρη 2005 στο Anarkismo.net. Ελληνική μετάφραση «ούτε θεός-ούτε αφέντης», Μάης 2007.